

A hit ereje, a történelem, és az irodalom iránti érdeklődés, az éneklés szeretete jelenti számunkra azokat az erős szálakat, amelyek a családot átszövik

Haramza László operaénekes 1961-ben Mohácson született. Az esztergomi ferences gimnáziumban érettségizett, a JPTE-n szerzett diplomát magyar–ének szakon. Tanulmányok: Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola, Konservatorium der Stadt Wien, Magyar Állami Operaház – operastúdió (2002–2003). Kurzusok: Hamari Júlia kurzusai (2001, 2002, 2003), Budapesti Operabarátok Alapítványának ösztöndíjasa (2003–2004). Tanára volt az író-műfordító tenorista, Szabó Miklós, Bécsben Hilda de Groote, majd a Magyar Állami Operaház stúdiójában Oberfrank Géza és Hamari Júlia. Ösztöndíjasként vett részt Kurt Equiluz Barokk és kortárs passiók c. kurzusán a Stuttgarter Bach Akadémián.

Szólista 2001-ig – kilenc éven keresztül – a Pécsi Nemzeti Színházban, 2002-ig a Budapesti Operettszínházban és 2003-tól a Magyar Állami Operaházban, ahol Puccini: Manon Lescaut c. operájában debütált Edmondo szerepében.

Vendégszereplések: Németország, Ausztria, Horvátország, Anglia.

Repertoár: Donizetti: Don Pasquale – Ernesto; Erkel: Hunyadi László – V. László; Haydn: Halászlányok – Frisellino; Händel: Julius Caesar – Sextus; Leoncavallo: Bajazzók – Beppo; Mozart: Szöktetés a szerájból – Belmonte; Mozart: A varázsfuvola – Tamino, Monostatos; Rossini: A sevillai borbély – Almaviva gróf; J. Strauss: A cigánybáró – Barinkay Sándor; Verdi: Traviata – Alfredo Germont, Gaston; Weber: Abu Hasszan – címszerep; továbbá karakterszerepek és kortárs operák tenorszerepei.

A múzsa szerencsés találkozása

Írta: Medveczky Attila

2018. január 17. szerda, 19:59 - Módosítás: 2018. január 17. szerda, 20:06

***

Bevallom, sokáig Haramza Lászlónak csak a nevét ismertem. Tudtam, hogy énekes, tudtam, hogy ő is ezer szállal fűződik Esztergomhoz, a ferencesekhez. Júniusban hallottam először énekelni. Majd édesapám mondta, hogy Haramza Lászlóval érdemes interjút készíteni. Igaza volt. A tenorista kiváló személyiség, és azt a sok érdekességet, amit megtudtam róla, megosztom az olvasókkal.

***

Mindketten az esztergomi ferences gimnáziumban – a Frankában –tanultunk és kollégisták voltunk. Mi az a többlet, amit számára ez az iskola nyújtott?

– Mohácsról származom, ahol a ferenceseket mindenki jól ismerte, mert a kapisztránus rendtartomány egyik rendháza a városban volt. Dél-Baranyában több rendházuk működött, így Pécsen, Szigetváron, Siklóson is. Az '50-es években, amikor Rákosi parancsára a rend működését nem engedélyezték, sok ferencset internáltak, a mohácsiak jó szívvel emlékeztek a barátokra. Bízta bennük. Hiszen a ferencesek mindig a nép barátai voltak, apám is mesélt

A múzsák szerencsés találkozása

Írta: Medveczky Attila

2018. január 17. szerda, 19:59 - Módosítás: 2018. január 17. szerda, 20:06

---

kiváló rendtagokról. Később az egyház és az állam „megállapodása” értelmében két iskolát, a szentendreit és az esztergomit kapta meg a rend. Mindig volt a környékről ferences diák, holott 250 kilométeres volt a távolság. Így ismertük a ferences nevelés előnyeit. Családunkat a hagyományos, de elméletek, és töprengések nélküli vallásosság jellemezte. 14 éves koromba kerültem az esztergomi ferencesekhez, kollégista lettem, de nem plébánosi ajánlással érkeztem. Amikor oda jártam, még nem tudtam, mit is ad nekem ez az iskola. Utólag döbbsentem rá, s mivel két fiam is ott érettségizett, így még jobban megfogalmazódott bennem, hogy a gimnázium és a kollégium olyan kis sajátos társadalom, környezet volt – főleg a '70-es, '80-as években, a rendszerváltás előtt –, ami a mai napig mintaértékű. 200-300 ember együtt lélegzett, diákok, papok, és mindig számíthattunk egymásra – ez az élő egyház példája. A végzett diákok és családtagjaik még mindig ragaszkodnak alma materükhöz. Tudjuk, a kamasz fiúk érzékeny korban élnek, és akkor kerültünk be egy olyan létformába, ami az egyházzal hiteles képet adott. Saját szemünkkel láttuk, az egyházat emberek alkotják, akik törődnek velünk, igaz nem hibátlanok, hiszen egyikünk sem az, és rendszerben élnek. Tehát azt az egyházképet láttam, amiben emberek élnek a maguk összes erényével, tehetségével, és esendőségével.

Énekelt a Franka kórusában is?

– Most csodálkozni fog, de nem. Az első hittantanárom Barsi Balázs szinte mindenkire, így rám is, nagy hatással volt. Szerettem volna egy Bibliát, és ő hozott Szentíráásokat. Az általa adott Bibliát mindig magammal viszem. Barsi atya vezette a gregorián kórust, amely miséken, liturgikus eseményeken énekelt. Igaz, jelentkeztem a kórusba, kis ideig benne is voltam, de fegyelmi okok miatt kikerültem onnan. Senki ne gondoljon hatalmas bűnökre, ezek a fegyelmezetlenségek a kamasz gyerek izgágaságából eredtek. Más iskolában szemet hunytak volna felettük, de a ferenceseknél rend volt. Amit akkor a diákok lehet, hogy kritizáltak magukban, ám később rájöttek, szükség volt erre. Viszont bennem él Barsi Balázs gregorián éneklési módja, olyan csodálatosan vezette elő az énekeket, ami számomra felért egy tanulmánnyal.

Mikor döntötte el végérvényesen, hogy operaénekes lesz?

– Nem egyik napról a másikra... Érettségi után a pécsi egyetemen végeztem magyar–ének szakon, viszont irodalommal szerettem volna foglalkozni. Nagyon érdekelt a latin nyelvű középkori magyar egyházi irodalom. Közben egy kamarakórusban énekeltem, ahol régi zenével is foglalkoztak, Monteverdi korabeli madrigálokkal, motettákkal. Az ihletettség lehet, hogy bennem volt, de elrejtve. A magva akkor került napvilágra, amikor a Pécsi Székesegyházban énekeltem a karban a János- és a Máté Passiót. Úgy döntöttem, hogy az evangélista szólamát nemcsak hogy el tudnám énekelni, hanem el is kell énekelnem. Ekkor vetődött fel bennem, hogy képezsem a hangomat.

Ezért jelentkezett a budapesti zeneművészeti szakközépiskolába?

–Szakmai tagozatosként, tanárom, aki magánúton kezdett el tanítani, a Bartók Konziban is oktatott. Így hozzá kerültem. De csak két évig jártam oda. Olyan tárgyakra is be kellett volna járnom állítólag, amit már tanultam a főiskolán. Így aztán egyikből megbuktattak, én pedig csak ezért sem mentem el a pótvizsgára. Helyette a Bécsi Konzervatóriumot választottam. Ott olyan csoporttársaim voltak, akik közül ma is énekelnek, s a pályán vannak.

És hogyan került Pécsre?

– Még bécsi konzis koromban magyarországi színházaknál énekeltem elő, többek között Pécssett, ahol éppen Don Pasqualéra készültek, és mindjárt megkaptam Ernesto szerepét. Sőt még csábítottak is azzal, hogy Békés András lesz a rendező, és Gregor József énekli a címszerepet. Rögtön elvállaltam. Így hazajöttem, akkor már nős voltam, első gyermekem is megszületett. Kilenc évadot töltöttem Pécssett. Eleinte egy gondom volt, hogy mivel nem a pesti zeneakadémián végeztem, így ki kellett építenem művészi téren a kapcsolataimat.

Kilenc évad... Kilenc még gombócból is sok...

– Lehet, de nagyon szép szerepeket kaptam. Mindig főszerepeket osztottak rám, igaz, többféle műfajban énekeltem, operában, musicalben, operettben. Pécssett az utolsó öt évben én voltam az „ügyeletes bonviván.”

Amikor Esztergomban hallottam énekelni, kitűnt, hogy nem hőstenor, mint például Bánk, vagy a Mesterdalnok Stolzingi Waltere, hanem főleg Mozart-operákra predesztinált a hangja. Jól érzem?

– Igen. Kilenc év alatt megvalósultak azok a terveim, amik inspiráltak. Énekeltem akkor már a

A múzsák szerencsés találkozása

Írta: Medveczky Attila

2018. január 17. szerda, 19:59 - Módosítás: 2018. január 17. szerda, 20:06

János passiót, a Máté passiót – nagyon sok oratóriumban léptem fel. A hang jellegére rátérve. Mindenkinél érzékelhető egy hangirányultság, vagy hangtípus. Sorskérdés, hogy valaki meg tud-e maradni egy adott szakmában. Én főleg lírai tenor szerepeket énekeltem.

Említette az operettet, operák lírai szerepeit, de arról nem beszéltünk, hogy sok kortárs operában is énekeltek. Ha azt mondom, mai, modern opera, akkor száz emberből nyolcvanra biztos kiráz a hideg. Mi lehet ennek az oka?

– Ahogy régebben, úgy ma is vannak olyan szerzők, akiknek művei elsőre megbuktak, nem fogadta el a közönség, s az idő mégis őket igazolta. Ráadásul mindenki az adott korban kortárs. Még nem is tanultam Bécsben, amikor Litván Gábor Halhatatlan tettesek operájában énekeltem, mert a konziból két énekest kértek a darabhoz. Akkor még furának tűnt a kortárs darab. A Bécsi Rádió Kórusával később nagyon sok kortárs művet adtunk elő, s akkor döböntem rá, hogy mennyire lényeges a mai szerzők műveinek tolmácsolása. Nagyon büszke vagyok arra, hogy itthon és külföldön is énekeltem élő szerzők darabjaiban. A szerzők ismerik az énekeseket, és rájuk írják a darabokat. Ez nem újdonság, ilyen a romantikában, főleg Verdire volt jellemző. Fel kell vetni a kortárs művészek a korhoz való viszonyát. Valóban, él egy előítélet, miszerint a kortárs művek hallgathatatlanok. Ez nem igaz. Van közülük nagyon jó is, ez ízlés kérdése. Persze a kortársak mellett továbbra is fontos szerepet játszik életünkben a klasszikus zene, de tudni kell arról, hogy mi van ma, milyen világban élünk. Hiányolom a kortárs zenét felkaroló műhelyeket, mert ki tudja, ha egy mai zeneszerző komponál egy darabot, azt mikor mutatják be, és ha lesz is premierje, meddig tartják műsoron. Hiszen csak azt a művet szerethetjük, amit ismerünk. Honnan tudhatjuk, hogy milyen ízlése lesz 100 év múlva valakinek? Ha nem mutatjuk be ezeket a darabokat, akkor úgy tűnhet, hogy ebben a korban alig írtak operákat, szimfóniákat, oratóriumokat. Holott ez nem igaz. Korunk emberének a kortárshoz való viszonyulását nem látom megfelelőnek, korrektnek.

A hiba a „mi készülékünkben” van?

– A kortárs művészet megjelenítésekor nem azzal kell foglalkozni, hogy az egyes hallgatónak az tetszik-e vagy nem. Ha tetszik, akkor meghallgatja még egyszer. De nem leszünk szegényebbek akkor, ha meghallgatunk egy ilyen darabot. Valótlanság, hogy a kortárs kultúra és a közönség között óriási szakadék tátong. A közönség itt van velünk. Tanulmányaink alapja – helyesen – a klasszikus műveltség, ugyanakkor a hallgatóság a kortársat, mint stílust értelmezi. Ahelyett, hogy a kortárs érzetre koncentrálna, mely szembesül azzal, hogy jelenünk minden hangját mi magunk keltjük, és ennek oka van. A kortárs művészet partnere a kérdező ember. De ne azt kérdezzük, milyennek kell vagy kellett volna lennie egy műnek, hanem merjük megkérdezni, mi az oka, hogy egy reflexió ilyen formában született meg.

Maradjunk a kortársnál, de más vonalon. Említette, hogy irodalommal akart foglalkozni. Ez végül is bejött, mert verseket ír, publikál. 1983-ban például a Jelenkor két költeményét is közölte. Ebben a lapszámban Utassy József versei is megjelentek. Végül c. költeményéből idézek: „Ahogyan ítéleted előtt / Közelítéd felénk / A ragyogó márványfedelelet / Úgy hajtod be a könyved, csendben vagy, és nem mesélsz tovább.” Ez egy burkoltan vallásos költemény? Ki ítél? Segítsen ebben.

– A Jelenkorba akkor Csorba Győző vitte el a verseimet. Örülök, hogy felfigyelt rám... Éppen karácsonykor, családi beszélgetés közben felvettem az alkotói lélektant, hogy sokszor nem tudatosan állunk neki a versírásnak. Csak mikor egy vers megjelenik, akkor döbbenek rá, hogy mi mindent fedeznek fel benne. Azt szeretem, és jellemez is engem, mikor az alkotó lélektanából kiindulva meghagyjuk a végtelen szabadságot, és egy olyan érzésvilágot közvetít a vers, aminek azért létezik egy tudatos háttere.

Akkor nem ihleti meg semmi?

– Ezek olyan kérdések, melyekre a feleletet nem könnyű szavakkal megfogalmazni. Létezik egy mentális költői állapot, amikor befogadunk valamit a világból. Létezik egy mentális állapot, egy viszonyulás a világhoz, folyamatos költői jelenlét és lelki alaprezgés, amely egy várakozás is egyben. Eljön aztán a pillanat, amely időtlenül kiszélesedik, és határtalan térbe vezet – egyedül vagy a képen, mint Caravaggio Máté apostola – csak egy angyal hajol föléd a hátad mögött, s finom ujjával vezeti a papíron a kezéd.

Vannak, akik azt mondják, valamit nagyon ki kell írnom magamból, és akkor megnyugszom. Ön is ebbe a körbe tartozik?

– Nem, hanem szinte az emberekhez, a dolgok nagy részéhez igyekszem költőien viszonyulni. Ami pedig álságos, hamis, abból a környezetből kimenekülök, mert felborítja azt a belső harmóniát, ami szükséges ahhoz, hogy tiszta fejjel, megtisztult lélekkel megírjam azt a gondolatot, ami a költemény kiindulópontja. Így a legnagyobb belső derűvel tudok visszaemlékezni olyan negatív dolgokra is, amiről írok. Csak a nyugalmi állapotban születhet olyan írás, amivel elégedettek lehetünk.

Térjünk vissza a színházhoz, ahol a rendező mondja meg, hogy hol kell bemenni, közben mit érez a figura, és még sorolhatnám.

– Amit azonnal meg kell jeleníteni a színpadon egy olyan formában, amit el is tudok fogadtatni a rendezővel. Akármivel is foglalkozunk, él bennünk egy olyan létezési igény, ami azt a magasabb emberi minőséget, kapcsolatot célozza meg, amire vágyunk.

Nem sajnálja, hogy megszűntek a társulatok?

– Olyan színház vagy szellemi műhely kéne, ahol a színészek leülhetnek, és megbeszélik, ki mit gondol a szerepről, mi az ötlete. Minden művészen ott él az az elementáris szándék, hogy a színpadon megmutassa a tudását, s ez súlyos teher lett abban az értelemben, hogy nagy szerepeket kapunk, és energiát vesz el az érvényesülés, s közben magunkra vagyunk utalva. Nem tudjuk a művészetben belül a problémáinkat másokkal megosztani. Egyedül kell „behajóznunk az öbölbe.”

Tanári diplomája van. Ezt sosem kamatoztatta, hogy átadja a tudását?

– Egy évig tanítottam csak, amikor még irodalommal akartam foglalkozni. Egy rövid ideig, zeneiskolában, félállásban éneket oktattam, mert közben elkezdtem a hangképzést.

Sok szerepet elénekelt eddig. Van még szerepálma?

– Pécssett sem gondolkodtam szerepkörökben, és most sincs olyan szerep, amit mindenképpen el szeretnék énekelni. Persze szívesen énekelnék Monteverdi-operákban, a Psalmus Hungaricusban, vagy Liszt Faust szimfóniájában. Most, az Operaházban főleg karakterszerepeket éneklek, és azokból számos olyan van még, amiket ötletgazdagon tudnék alakítani.

Bevallom, sokáig nem tudtam, hogy a pécsi ókeresztény sírkamráról készítettett egy filmet Simara László fotós barátjával. Honnan az ötlet?

– Az ötlet tőlem ered, és a város, s az egyházmegye támogatott. Amikor az első verziót elkészítettük hat sírkamra volt látogatható, azóta nyolc-kilenc. A gregorián énekekkel – melyeket Cserhalmi Ferencsel együtt szólaltatunk meg – kiegészített vetítéssel öt éven át jártuk a megye iskoláit, múzeumait és templomait, legalább hatvan bemutatót tartottunk, országosan pedig körülbelül százat. A Cella Septichora megnyitásakor pedig a félórás filmet, az Ókeresztény sírkamrák, responsoriumokat, és az előadást is felfrissítettük. A film egy képzeletbeli sétára invitálja a nézőket a föld alatti temetőkbe. Másképpen mutatjuk be az ókereszténység emlékhelyeit, mint egy szokásos dokumentumfilm. Szerettük volna a saját szemszögünkből láttatni ezt a témát, amely az egész világörökségi helyszín, a sírkamrák hangulati, lírai elemeinek bemutatására alapul, és amely közelebb visz lelkeségi tartalmukhoz. Hiszen ezek megszentelt sírhelyek – amit ki kell hangsúlyozni, mert erről kevés szó esik. Szép lenne, ha halottak napja idején ott egy megemlékezést tartanánk zsolozsmákkal. A feltárt sírkamrák, építményegyüttesek sokoldalúan szemléltetik a korai kereszténység temetkezési építészetét és művészetét. Európában Rómán kívül csak Pécssett maradt fenn az 1600 éves, IV. századi ókeresztény temető. A pécsi föld alatti kamrák és kápolnák az Európában élő keresztények hitéről tanúskodnak, egyedülálló emléket hagyva ezzel az utókornak.

Tudom, a hit, a vallás magánügy. De megkérdem: hívő, vallását

gyakorló művész?

– Két volt osztálytársam, Kapisztrán és Dávid atya ferences, tartom velük a kapcsolatot, lelkigyakorlatokra 23 éve járok családommal. A több napos lelkigyakorlatok alatt ki tudunk szabadulni a rohanó világ igájából.

Beszélgetésünk közben a Bajazzók Proológja jut eszembe: „a művész is ember.” Mert nem érzek semmilyen művészi allúrt, nagyképűséget, kivagyiságot önben.

– Nagyon ügyeltem arra, hogy családtagjaimmal sokat legyek együtt, beszélgessek feleségemmel, gyermekeimmel. A „kellő” művészi hiúság megvan bennem, de ugyanolyan fontos számomra a család, mint a karrier. A hit ereje, a történelem, és az irodalom iránti érdeklődés, az éneklés szeretete jelenti számunkra azokat az erős szálakat, amelyek a családot átszövik. S ez a szál, Isten segítségével, nem szakad el soha!

Medveczky Attila